

БАТЛАВ.
УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН С.ЛҮНДЭГ

**ХҮНСНИЙ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг. Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулах дараах хууль зүйн үндэслэл, практик шаардлага байна.

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Хүн бүр эрүүл амьдарч, хөдөлмөрлөх үндсэн нөхцөлийн нэг бол хоол хүнс бөгөөд эрүүл ахуйн шаардлага хангасан, шим тэжээллэг, баталгаат хоол хүнсээр хангагдах нь хүний үндсэн эрх юм.

“Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал”¹-ын 3.4.2.1.-д “Хүнсний хангамжийн баталгаат байдлыг хангаж, ...” гэж, 3.4.2.4.-д “Хүн амыг ундны усаар хүртээмжтэй хангах, чанар, аюулгүй байдалд тавих хяналтыг өндөржүүлэх арга хэмжээ авна” гэж, 3.4.2.5.-д “Хүнсний түүхий эд үйлдвэрлэл, худалдаа-үйлчилгээ, хадгалалтын бүх үе шатуудад чанарын удирдлага, хяналт, баталгаажуулалтын нэгдмэл тогтолцоог бий болгоно” гэж, 3.4.2.6.-д “...малын халдварт өвчинтэй тэмцэх чадавхыг дээшлүүлж, халдвар хамгаалал био-аюулгүй байдлыг хангах..., байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөгүй хүнсний сав, баглаа боодол, бордоо, ургамал хамгааллын бодис ашиглах хяналтыг сайжруулах бодлого хэрэгжүүлнэ” гэж, 3.4.2.7.-д “Хүнсний чанар, аюулгүй байдлын техникийн шаардлагыг олон улсын стандарттай нийцүүлэн шинэчилж, хяналтын тогтолцоог бэхжүүлэн, ...” гэж, 3.4.2.8.-д “..., импортын хүнсний бүтээгдэхүүнд чанарын урьдчилсан хяналт, бүртгэлжүүлэлт, баталгаажуулалтын нэгдмэл тогтолцоо бий болгох, импортлох үеийн чанарын баталгаат байдалд эрсдэлийн үнэлгээ хийх замаар чанар, аюулгүй байдлын баталгааг хангана” гэж, 3.4.2.9.-д “Нано-технологи, биотехнологийн эрсдэлийг үнэлэх, хянах, түүний хор хөнөөлөөс хамгаалах арга хэмжээ авна” гэж хүнсний түүхий эд, бүтээгдэхүүний чанар, эрүүл ахуйн баталгаат байдлыг хангах стратегийг тодорхойлсон байдаг.

Мөн Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал”-ын 3.4.1.1.-д “..., иргэний эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх ажлыг бүх шатны боловсролын байгууллага, хэвлэл мэдээллээр дамжуулан хэрэгжүүлнэ” гэж, 3.4.1.3.-д “Хүн амын дунд хоол тэжээлийн зохистой хэрэглээг төлөвшүүлж, зонхилох халдварт бус өвчнөөс сэргийлэн бичил тэжээлийн дутлыг бууруулна” гэж тус тус заасны дагуу холбогдох хууль тогтоомжийг бүрэн хэрэгжүүлснээр Монгол хүний эрүүл, аюулгүй амьдрах таатай орчин, нөхцөлийг бүрдүүлэх болно.

¹ Монгол Улсын Их Хурлын 2010 оны 48 дугаар тогтоолоор баталсан

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын Зорилт 2.5-д “..., баталгаат хүнсээр хангана” гэж заасан ба 2021-2030 онд хүрэх үр дүнг “4.хүнсний сүлжээний бүх үе шатанд бүртгэл, чанарын удирдлага, хяналт, баталгаажуулалтын тогтолцоог бэхжүүлнэ” гэж, 2031-2040 онд хүрэх үр дүнг “3.баталгаат хүнсний үйлдвэрлэлийн тогтвортой систем бий болгон ... эрүүл хүнсний хэрэглээтэй болно.” гэж тус тус тодорхойлжээ.

Монгол Улсын Их Хурлын 2022 оны “Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 36 дугаар тогтоолоор баталсан Монгол Улсын Их хурлын тогтоолыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний 1.1.4.-д “Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр тусгасан.

“Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 2022 оны 36 дугаар тогтоолын 2 дугаар хэсэгт “... мал аж ахуй, газар тариалан, хүнсний үйлдвэр, хадгалалт, тээвэрлэлт, худалдаа, хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд стандарт, техникийн зохицуулалтын шаардлагыг мөрдүүлэх, хүнсний сүлжээний үе шат бүрд хүнсний чиглэлийн үйл ажиллагаанд зохистой дадал, хяналт, удирдлагын тогтолцоог нэвтрүүлэх, ... хүнсний түүхий эд, бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, нийлүүлэлтийн явцад аюулгүйн үзүүлэлтийн шаардлагыг бүрэн хангасан эсэхэд тавигдах ... хөндлөнгийн хяналтын тогтолцоог боловсронгуй болгох, хяналтын үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх” арга хэмжээг авахыг Монгол Улсын Засгийн газарт даалгажээ.

Дээр дурдсан хууль тогтоомжид заасан зорилго, зорилтын хүрээнд баталгаат хүнсээр хэрэглэгчийг хангахтай холбогдсон эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох шаардлагатай байна.

Мөн Хүнсний тухай, Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлын тухай хуульд туссан “хүнсний аюулгүй байдал”, “хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдал” гэсэн нэр томъёоны нэршил нь хэрэглэгчдэд төөрөгдөл үүсгэж байгаа төдийгүй эрдэмтэн судлаачдын дунд маргаан үүсгэсэн. Иймд хуулийн нэр томъёог ойлгомжтой болгох, хуулийг нэг мөр ойлгож хэрэгжүүлэх зорилгоор Монгол хэлний бодлогын үндэсний зөвлөлийн хэлэлцэн баталсан “Хүнсний нэр томъёоны толь”²-ийг баримтлан “хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдал” гэсэн нэр томъёог “хүнсний аюулгүй байдал” гэсэн нэр томъёоноос ялгаж, нэршлийг нь “хүнсний баталгаат байдал” гэж өөрчилж, Хүнсний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд оруулсан. Үүнтэй холбоотойгоор Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах тухай хуулийн нэрийг зайлшгүй өөрчилж, холбогдох зүйл, заалтад байгаа “хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдал” гэсэн үг хэллэг, бичвэрийг өөрчлөх шаардлага гарсан.

1.2.Практик шаардлага

УИХ-аас 2012 онд Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах тухай хуулийг батлан хэрэгжүүлж байгаа ч хүнсний сүлжээний бүх үе шатанд хүнсний

² Монгол хэлний бодлогын үндэсний зөвлөлийн 2018 оны 02 тоот тогтоолоор баталсан.

түүхий эд, бүтээгдэхүүний баталгаат байдлыг хангахад чиглэгдсэн зохицуулалт үр дүнтэй хэрэгжээгүй байна. Энэ нь хүнсний сүлжээний бүх үе шатанд хүнсний баталгааг хангахтай холбоотой үйл ажиллагааг бүрэн зохицуулаагүй, бүтэц, зохион байгуулалтын тогтолцоо оновчгүй болж, мэргэжлийн удирдлага болон хяналт шалгалтын бодлого алдагдсан, хүнсний сорилт, шинжилгээний лаборатори чадавхгүй болсон, стандарт, техникийн зохицуулалтаар зохицуулах зарим харилцааг аргачлал, зөвлөмжөөр зохицуулах гэж оролдсон, хэрэглэгчийн шошготой танилцаж, эрүүл хүнсээ сонгон авах чадвар сул, хүнсний чиглэлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч нь өөрт хамаарах үйл ажиллагаанд тохирох зохистой дадлыг нэвтрүүлээгүйтэй холбоотой³ болох нь Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээгээр тогтоогдсон болно.

Иймд хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээнд үндэслэн Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд дараах зарчмын шинжтэй өөрчлөлт хийхээр тусгасан болно.

1/Хүнсний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд “хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдал” гэсэн нэр томъёог “хүнсний баталгаат байдал” болгон өөрчилсөнтэй уялдуулан хууль хоорондын уялдаа холбоог хангах зорилгоор Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах тухай хуулийн нэрийг “Хүнсний баталгаат байдлыг хангах тухай” гэж өөрчилж, холбогдох зүйл, заалтад байгаа үг хэллэг, бичвэрийг өөрчлөх.

2/ДЭМБ-ын 2024 оны статистикийн урьдчилсан тойм мэдээллээр Монгол Улс элэг, ходоодны хорт хавдрын өвчлөл, нас баралтаар дэлхийд 1 дүгээрт эрэмбэлэгдэж байгаа нь хоол, хүнсээр дамжих халдварт болон халдварт бус өвчлөлийн гаралт, давтамж нэмэгдэж, Монгол Улсын хүнсний баталгаа алдагдаж байгаагийн илрэл юм. Мөн Үндэсний статистикийн хорооноос жил бүр эрхлэн гаргадаг “Хүнсний аюулгүй байдлын статистикийн үзүүлэлтүүд”⁴ тайланд дурдсанаар 2023 оны байдлаар нийт халдварт өвчний 18.8 хувь гэдэсний халдварт өвчин эзэлж байна. Энэ нь хүнсний баталгаат байдалд тавих хяналтын бодлого алдагдсан, хөдөө аж ахуйн болон хүнсний үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгчийн хариуцлага сул, хүнсний сүлжээний бүх үе шатны үйл ажиллагаа бүрэн зохицуулагдаагүй⁵, хэрэглэгчийн хүнсээ сонгон хэрэглэх боловсрол, мэдлэг дутмаг байдалтай холбоотой байна.

Иймд хүнсний сүлжээний үе шатны зохицуулагдаагүй харилцааг нарийвчлан тусгах, хүнсний чиглэлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч бүр өөрт хамаарах үйл ажиллагааны үе шат бүрд зохистой дадлыг мөрдөхийг үүрэг болгоно.

3/Засгийн газрын тохируулагч агентлаг-Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар 2022 оны 12 сард татан буугдаж⁶, салбарын хяналт холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллагад, хүнсний лабораториудыг Стандарт, хэмжил зүйн газрын харьяанд шилжүүлсэн⁷. Энэхүү бүтэц зохион байгуулалтын өөрчлөлтийн улмаас

³ Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн үнэлгээ.2025 он

⁴ хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлын 13 үзүүлэлтийн тоон мэдээллийг эрхлэн гаргадаг.

⁵ Хүнсний сүлжээ дэх тээвэрлэлт, хадгалалт, худалдаа, хоол үйлдвэрлэл-үйлчилгээ бүрэн зохицуулагдаагүй

⁶ “Хууль хэрэгжүүлэх талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” Засгийн газрын 2022 оны 417 тогтоол

⁷ Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 15.1 дэх хэсэгт заасны дагуу Стандартчилал, хэмжил зүйн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дэргэд Хүнсний аюулгүй байдлын үндэсний лавлагаа лаборатори ажиллуулж, итгэмжлэгдсэн төрийн, орон нутгийн болон хувийн өмчит лаборатори Нийслэлийн төв

хүнсний хяналтын бодлого, хяналтын үйл ажиллагаа доголдож, салбарын хяналтын нэгж, орон нутгийн хяналтын байгууллага болон лаборатори хоорондын үйл ажиллагааны уялдаа холбоо алдагдсан, лабораторийн шинжилгээний дээжийн тоо⁸, давтамж буурсан, шинжилгээний төлбөрийн асуудал маргаан дагуулах болсон⁹.

Иймд дээр дурдсан тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор хүнсний хяналтыг хэрэгжүүлэх төрийн байгууллага, хүнсний хяналтын ерөнхий байцаагчид тавигдах шаардлага, эрсдэлд суурилсан, шинжлэх ухаанд үндэслэсэн хүнсний хяналтын бодлого, чиглэл, Үндэсний лавлагаа лабораторийн харьяалал, хүнсний сорилт, шинжилгээний лабораторитой байгуулах урт хугацааны хамтын ажиллагааны гэрээ, лабораторийн санхүүжилтийн асуудлыг тодорхой тусгана.

4/Малын халдварт өвчинтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх бүх төрлийн арга хэмжээнд хангалттай хэмжээний төсөв, санхүүгийн дэмжлэг үзүүлдэг боловч малын гоц халдварт өвчний гаралт, тархалт нь буурахгүй, улмаар махны экспортод сөрөг нөлөө үзүүлж байна. Энэ нь хүнсний түүхий эд, бүтээгдэхүүний баталгаа байдлыг хангахад чиглэгдсэн “хүнсний зориулалтаар бэлтгэх мал, амьтан, таримал ургамал эрүүл байх” гэсэн зарчим практикт хэрэгжээгүйн¹⁰ нэг илрэл юм.

Иймд хүнсний нэмэлт, пестицидийн үлдэгдэл, антибиотикийн үлдэгдэлтэй холбоотой хязгаарлалт, тухайлбал ургамлын болон мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүн дэх пестицидийн болон антибиотикийн үлдэгдэл зөвшөөрөх дээд хэмжээнээс хэтэрсэн, ургамал хамгааллын бодис, бордоо зэргийг технологийн бус аргаар хэрэглэсэн нь шинжилгээгээр тогтоогдвол тариалан үйлдвэрлэл эрхлэгч, малчин, мал эмнэлгийн гэрчилгээ олгосон малын эмч, эрүүл бус мал, амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эдээр хүнс үйлдвэрлэсэн үйлдвэрлэгч, малын эмчийн тодорхойлолт, лабораторийн шинжилгээг шалган аваагүй худалдагч, түгээгч, хүргэгч нарт хариуцлага хүлээлгэхээр тусгана.

5/Эрүүл хооллолтыг дэмжих, эрүүл бус хооллолтыг хязгаарлах хориглох замаар хэрэглэгчийн хоол, хүнсээ зөв сонгох хэрэглэх, эрүүл мэндээ хамгаалах соёлыг төлөвшүүлэх зорилгоор нийтийн хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээ хоолны цэсийн шошго, зар сурталчилгаа, нийтийн хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, тухайлбал, нийтийн бусад орчинд үйлчилдэг гуанз, хоолны газар, хоол, хөнгөн зууш, түргэн хоолны газар, хуушуурын цэгт хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээний холбогдох стандартыг мөрдүүлэхээр заана.

Мөн хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх хүнсний бүтээгдэхүүнийг татварын бодлогоор дамжуулан хязгаарлах, хүний бие махбодын хэвийн үйл ажиллагаа, өсөлт хөгжилтийг хангах, илч зарцуулалтыг нөхөх агууламжтай бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг зээлийн бодлогоор дэмжихээр тусгана.

лаборатори болон аймаг орон нутгийн хүнсний лабораториудыг лабораториудын үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулахаар болсон.

⁸ 2020-2024 оны төлөвлөгөөт хяналт шалгалтын дүнгээр 3590 түүхий эд, хүнсний бүтээгдэхүүнээс дээж авч, шинжлүүлсэний 54 буюу 1.5 хувь, урьдчилан сэргийлэх шалгалтаар авсан 2054 дээжний 45 буюу 2.1 хувь нь эерэг гарсан байна. Эдгээр үзүүлэлтээс харахад салбарын хяналтын хяналт шалгалтын тоо, хяналт шалгалтад хамрагдаж буй объектын тоо бага байна.

⁹ Стандарт хэмжил зүйн газар, салбарын яам, орон нутгийн хяналтын байгууллага шинжилгээний зардлыг хариуцах асуудлаар маргаан үүсдэг.

¹⁰ Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагавар хийсэн үнэлгээ 2025 он

Хэвлэл мэдээлэл байгууллагуудад хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэхүйц хүнсний бүтээгдэхүүнийг дэмжин сурталчлахгүй байх, энэ талаар сэрэмжлүүлэг, анхааруулга өгч байхыг үүрэг болгоно.

6/Олон улсад хүнсний үйлдвэрлэлд өнгө оруулах буюу өнгийг сэргээж тодотгох, байгалийн өнгийг нь далдлах¹¹, бүтээгдэхүүний хадгалалтын хугацааг уртасгах, төрөл бүрийн нян, бактери мөөгөнцрөөс хамгаалах¹², бүтээгдэхүүнийг исэлдэх, гашлахаас хамгаалах¹³, бүтээгдэхүүний хэлбэрийг хадгалах¹⁴, хөөс буулгах, бүтээгдэхүүний амт, үнэрийг сайжруулах, зорилгоор 2000 гаруй хүнсний нэмэлт бодисыг ашигладаг. Гэвч хугацаа хэтэрсэн хүнсний нэмэлт хэрэглэсэн, хүнсний нэмэлт хэтрүүлэн хэрэглэсэн, зориудын бусаар хэрэглэсэн тохиолдолд хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө /харшил үүсгэх, хавдрыг өдөөх/ үзүүлэх төдийгүй хүний хүний амь насанд ч аюул учруулж болзошгүй юм.

Мөн ойн дагалт баялаг буюу байгалийн жимс, самар, мөөг түүж, түүнийг зах зээлд худалдан борлуулахдаа дур мэдэн хүнсний нэмэлт хольж хэрэглэж байгааг таслан зогсоох шаардлагатай байна.

Иймд хуульд заасны дагуу бүртгэгдээгүй, хугацаа хэтэрсэн хүнсний нэмэлт хэрэглэн хүнс үйлдвэрлэх, эсхүл хэтрүүлэн хэрэглэх, дур мэдэн хүнсэнд хэрэглэх, зориулалтын бусаар хэрэглэхийг хориглож, зөрчсөн тохиолдолд хариуцлага хүлээлгэхээр заана.

7/Хуулиар төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллагад захиргааны хэм хэмжээ тогтоох эрх олгосон боловч хэм хэмжээ тогтоосон актыг шуурхай баталдаггүй¹⁵, баталсан ч үзэмжээрээ хүчингүй болгодог¹⁶, эсхүл зохицуулах харилцааг дутуу орхигдуулдаг¹⁷ нь захиргааны хэм хэмжээний ач холбогдлыг бууруулж, хуулийг хэрэгжүүлэхэд хүндрэл учруулж байна.

Иймд хүн амыг эрүүл, чанартай, баталгаатай хоол, хүнсээр хангахын тулд шинжлэх ухааны үндэслэлтэй боловсруулагддаг стандартын шаардлагыг захиргааны хэм хэмжээгээр бууруулах, давхардуулан журамлаж байгааг өөрчилж, хүнсний чиглэлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчид өөрт хамаарах үе шатанд тохирох зохистой дадлын стандартыг мөрдүүлэхээр тусгана.

1.3.Хуулийн төслийн, зохицуулах харилцаа

Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийсний үндсэн дээр тухайн хуульд 3 зүйл, 14 хэсэг, 6 заалт нэмсэн, 1 хэсэг, 3 заалтад үг нэмсэн, 8 хэсэг, 3 заалтыг өөрчлөн найруулсан, 20 хэсэг, 20 заалтын үг хэллэгийг өөрчилсөн, 1 хэсэг, 1 заалтаас үг хассан, 3 хэсгийг

¹¹ будагч бодисууд

¹² консервантууд

¹³ антиоксидантууд

¹⁴ Тогтворжуулагч, өтгөрүүлэгч бодисууд /E400-499/

¹⁵ хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойш 3 жилийн дараа буюу 2014 онд зохистой дадал нэвтрүүлэх зөвлөмжийг, 12 жилийн дараа буюу 2024 онд зохистой дадалыг хялбаршуулан нэвтрүүлэх зааврыг баталсан

¹⁶ "Мал, амьтан, ургамал тэдгээрийн гаралтай хүнсний түүхий эд, бүтээгдэхүүний ул мөрийг мөрдөн тогтоох бүртгэлийн журам" ҮХАА-н Сайдын 2013 оны 08 сарын 06-ны өдрийн А/98 дугаар тушаалаар баталж, 2016 оны А/37 дугаар тушаалаар хүчингүй болгосон.

¹⁷ ХХААХҮ-ийн сайдын 2022 оны А/196 дугаар тушаалаар "Ургамал, түүний гаралтай хүнсний түүхий эд, бүтээгдэхүүний ул мөрийг мөрдөн тогтоох бүртгэлийн журам" баталсан, харин мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай хүнсний түүхий эд, бүтээгдэхүүний ул мөрийг мөрдөн тогтоох бүртгэлийг зохицуулалтгүй үлдээжээ.

заалтыг хүчингүй болсонд тооцож, хуульд өөрчлөлт оруулах хуулийн төсөл боловсрууллаа. Энэхүү өөрчлөлт нь хуулийн нийт заалтын 50 хувьд хүрэхгүй бөгөөд хуулийн бүтэц, уялдааг алдагдуулахгүй.¹⁸

Иймд хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.5.1-д заасан хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хэлбэрээр боловсруулна.

Хүнсний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд “хүнсний баталгаат байдал” гэсэн нэр томъёог нэмж тусгасантай уялдуулан Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулийн нэрээр боловсруулж, хуулийн нэрийг “Хүнсний баталгаат байдлыг хангах тухай” гэж өөрчлөхөөр энэхүү үзэл баримтлалд тусгалаа.

Хуулийн төслөөр дараах харилцааг зохицуулахаар тусгана.

- хуулийн холбогдох зүйл, заалтад байгаа “хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдал” гэсэн үг хэллэг, бичвэрийг “хүнсний баталгаат байдал” гэж өөрчлөх, хууль хоорондын давхардлыг арилгах үүднээс зарим нэр томъёог эшлэл татах;

- хүнсний баталгаат байдлыг хангах тогтолцоог тодорхой болгох, хүнсний хяналтын бодлого, мэргэжлийн удирдлагаар хангах, хүнсний хяналтын улсын ерөнхий байцаагчид тавигдах шаардлага;

- хүнсний хяналт зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын чиг үүрэг;

- стандарт, хэмжил зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын дэргэдэх Үндэсний лавлагаа лабораторийг хүнсний хяналт, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын дэргэд ажиллуулах, эрсдэлийн үнэлгээний баг"-ийн нэршлийг “эрсдэлийн үнэлгээний төв” гэж өөрчлөх;

- тухайн шинжилгээний нэг, эсхүл хэд хэдэн үзүүлэлтээр олон улсын стандартын хүрээнд итгэмжлэгдсэн тохиолдолд төрийн, орон нутгийн болон хувийн хэвшлийн хүнсний сорилын лабораторитой урт хугацааны хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулан ажиллуулах;

- эрсдэлийн үнэлгээ, тандалт хийхэд авах дээж, лабораторид зайлшгүй шаардлагатай зардлын санхүүжилт, хүнсний сүлжээний үе шат бүрд хүнсний чиглэлийн үйл ажиллагаанд тохирох хөдөө аж ахуйн, үйлдвэрлэлийн, эрүүл ахуйн, тээвэрлэлтийн, хүнсний худалдааны, хадгалалтын, хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээний болон нийтийн бусад орчинд үйлчилгээний зохистой дадлын стандарт, техникийн зохицуулалтыг мөрдүүлэх, хүлээх хариуцлага;

- импортын хүнсний түүхий, эд бүтээгдэхүүний шошгонд дотоодын хүнсний түүхий, эд бүтээгдэхүүний шошгонд тавигдах шаардлага нэгэн адил хамаарах, гадаад хэл дээрх шошгын мэдээлэл монгол хэл дээр орчуулсан шошгын мэдээлэл үнэн зөв байх, хяналт, эрүүл бус хүнсний зар сурталчилгааны хязгаарлалт;

- ургамлын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүн дэх пестицидийн үлдэгдэл, малын гаралтай хүнсний түүхий эд, бүтээгдэхүүн дэх антибиотикийн үлдэгдэл

¹⁸ Хууль хоорондын уялдаа холбоог хангах зорилгоор 40 хэсэг, заалтын үг хэллэгийг жигдрүүлж, редакцийн шинжтэй өөрчлөлт хийсэн болно.

зөвшөөрөх дээд хэмжээнээс хэтэрсэн агууламжтай хүнс үйлдвэрлэх, газар тариалангийн үйлдвэрлэлд ургамал хамгааллын бодис, бордоо зэргийг технологийн бус аргаар хэрэглэх, ойн дагалт баялаг¹⁹-т дур мэдэн хүнсний нэмэлт хэрэглэхийг хориглох, сорилын лабораторийн шинжилгээний дүнгээр хүнсний нэмэлт, пестицидийн болон антибиотикийн үлдэгдэл зөвшөөрөх дээд хэмжээнээс хэтэрсэн, ургамал хамгааллын бодис, бордоо зэргийг технологийн бус аргаар хэрэглэсэн нь тогтоогдсон бол малчин, малын эмч, тариаланч, хүнс үйлдвэрлэгч, ойн дагалт баялаг түүсэн, худалдаалсан этгээдэд хариуцлага хүлээлгэх;

- нийтийн хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээний газрууд²⁰-ын хоолны цэс, түүнд байршуулах хоолны агууламж, илчлэгийн мэдээлэл;

- лабораторийн хэвийн үйл ажиллагааг явуулахад шаардагдах эрсдэлийн тандалтын шинжилгээ, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэл, засвар үйлчилгээ, дээж авах, урвалж бодис зэрэг зардлыг төрийн болон орон нутгийн лаборатори жил бүр төсөвтөө тусгах;

- хүнсэнд бүтцийн шинжилгээг хийх, хоол, хүнсээр дамжих нянгийн тэсвэржилт, харшил үүсгэгч, хуурамч хүнсийг тогтоох, бүх төрлийн хүнсний нэмэлт, биологи, химийн бохирдлыг бүрэн шинжлэх;

- зах зээл дээр худалдаалагдаж байгаа дотоодын үйлдвэрийн, импортын болон экспортын хүнс нь холбогдох стандарт, техникийн зохицуулалтын шаардлага хангаж байгаад хяналт тавих;

- стандартын шаардлагыг захиргааны хэм хэмжээгээр бууруулж байгаа, зөвлөмж, аргачлал батлахтай холбоотой заалтуудыг хасах, үүнтэй холбогдуулан зохистой дадал, стандарт, техникийн зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн ажил зохион байгуулахаар заах;

- хүнсний асуудал эрхэлсэн Засгийн гишүүн стандартад тавигддаг шаардлага, хэм, хэмжээг тогтоож батлахаар заасныг холбогдох стандарт, техникийн зохицуулалтыг мөрдөхөөр заах.

Хууль батлагдсаны дараа үүсэх эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Хүнсний хяналтын бодлогыг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй боловсруулах, төлөвлөх, төсөвлөх, түүнийг хэрэгжүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавьж, үр дүнгээр хүнсний хяналтын бодлогыг засаж залруулж, эргэх холбоо хангаснаар хүний баталгаат байдал хангагдана.

Захиргааны хэм хэмжээ тогтоосон журмаар зохицуулах байсан хүнсний эрүүл ахуйн шаардлагуудыг хүнсний сүлжээний үе шат бүрд хамаарах зохистой дадал, стандарт, техникийн зохицуулалтаар зохицуулснаар хүнсний чанар, эрүүл ахуйн шаардлага хангагдах нөхцөл бүрдэнэ.

¹⁹ байгалийн жимс, жимсгэнэ, самар, мөөг, цайны ургамал зэрэг

²⁰ нийтийн хоолоор үйлчилдэг газарт ресторан сургууль, цэцэрлэг, өдөр өнжүүлэх, хүүхэд харах үйлчилгээний газар, асрамжийн газар, эмнэлэг, хүмүүжүүлэх газар, төрийн захиргааны байгууллагууд хамаарна.

Төрийн, орон нутгийн болон хувийн сорилын лабораториудын урт хугацааны хамтын ажиллагаа сайжирч, сорилын лабораторийн бүтээмж нэмэгдэж, шинжилгээний шинэ арга аргачлалыг нэвтэрч аюулгүйн үзүүлэлтийг улсын хэмжээнд бүрэн шинжлэх, ялангуяа хүнсэнд бүтцийн шинжилгээг хийх, хоол, хүнсээр дамжих нянгийн тэсвэржилт, харшил үүсгэгч, бүх төрлийн хүнсний нэмэлт, биологи, химийн бохирдлыг бүрэн шинжлэх шаардлагатай урвалж бодис, багаж хэрэгслээр хангагдах боломж бүрдэнэ.

Зах зээл дээр худалдаалагдаж байгаа дотоодын, импортын болон экспортын хүнсний хяналт тогтмолжиж, хүнсний баталгаат байдал сайжирч, хүн амын хүнснээс шалтгаалсан халдварт болон халдварт бус өвчлөл буурч, эрүүл мэндийн салбарын болон хувь хүний зардал багасна.

Хэрэглэгч нь эрүүл мэнддээ сөрөг нөлөө үзүүлэх орц, найрлагын агууламжтай бүтээгдэхүүн сонгон авахаас татгалзан өөрийн эрүүл мэндийг хамгаалж, хүнсний баталгаат байдлыг хангахад өөрийн хувь нэмрийг оруулна.

Хүнсний үйлдвэрлэлд хугацаа хэтэрсэн хүнсний нэмэлт хэрэглэх, хүнсний нэмэлт хэтрүүлэн хэрэглэх, дур мэдэн хэрэглэх, зориудын бусаар хэрэглэх, пестицидийн болон антибиотикийн үлдэгдэл агуулсан түүхий эд хэрэглэх зөрчил арилна.

Дээр дурдсан хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хууль тогтоомжтой уялдуулан боловсруулна.

Хууль хооронд уялдаа холбоог хангах үүднээс дараах хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулна.

Энэ хууль батлагдсантай холбогдуулан Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсантай холбогдуулан хууль хоорондын зөрчил давхардлыг арилгах, үг хэллэгийг жигдлэх зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах, Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Зөрчлийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Малчны тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Согтууруулах ундааны эргэлтэд хяналт тавих тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Тариалангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай, Таримал ургамлын үр, сортын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай, Автотээврийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон "Тогтоолын хавсралтад нэмэлт оруулах тухай" Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсруулсан болно.

Дээр дурдсан холбогдох хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах тухай хууль болон бусад хууль тогтоомжтой уялдуулан боловсрууллаа.

-oOo-